

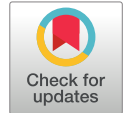
Dilbilim Dergisi The Journal of Linguistics

Araştırma Makalesi | Research Article

🔓 Açık Erişim | Open Access

Sorânî Kürtçesi ve Erbil Türk Ağzındaki İkilemelerin Dil İlişkileri Bağlamında İncelenmesi

A Study of Reduplications in Sorani Kurdish and the Erbil Turkish Dialect in the Context of Language Relations

Avin Sami Arif¹

¹ Salahaddin Üniversitesi, Erbil, Irak

Öz

Bu çalışma, Sorânî Kürtçesi ile Erbil Türk ağzında yer alan ikilemelerin, dil ilişkileri bağlamında incelenmesini amaçlamaktadır. Aynı coğrafyada uzun süredir bir arada yaşayan bu iki dilsel topluluğun, ikilemeler aracılığıyla nasıl bir etkileşim geliştirdiği araştırılmıştır. Nitel yöntemle yürütülen çalışmada; alan taraması, derleme analizi ve sözlü veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler, özellikle iki dil arasında karşılıklı olarak ödünçlenen kelimelerle oluşturulan ikilemelere ve Arapça ile Farsçadan alınan ortak sözcüklerle kurulan benzer ikilemelere odaklanmaktadır. Bulgular, her iki dilde de hem yerel kimliği yansıtan hem de ortak kültürel etkileşimi gösteren ikilemelerin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, dilsel ilişkinin yalnızca sözcük düzeyinde değil, kalıp yapılar ve anlatım biçimleri üzerinden de sürdüğünü göstermektedir. Sonuç olarak, Sorânî Kürtçesi ve Erbil Türk ağzındaki ikilemeler, kültürel ve dilsel etkileşimin canlı izlerini taşıyan yapılar olarak değerlendirilmektedir.

Abstract

This study aims to examine the reduplications found in Sorânî Kurdish and the Erbil dialect of Turkish within the context of language contact. It explores how these two linguistic communities, who have coexisted in the same geographical area for a long time, have interacted through shared reduplicative structures. Conducted using a qualitative methodology, the research draws on field studies, corpus analysis, and oral data collection. The data primarily focus on reduplications formed through borrowed words exchanged between the two languages, as well as on similar reduplications created with Arabic and Persian loanwords. The findings reveal the presence of reduplications that reflect both local linguistic identity and shared cultural expressions. These results suggest that language contact between the two communities extends beyond vocabulary into recurring linguistic structures and stylistic forms. In conclusion, the reduplications in Sorânî Kurdish and the Erbil Turkish dialect are viewed as dynamic reflections of cultural and linguistic interaction.

Anahtar Kelimeler Sorânî Kürtçesi • Erbil Türk ağzı • ikilemeler • dilsel etkileşim • ödünç kelimeler

Keywords Sorani Kurdish • Erbil Turkish dialect • reduplications • linguistic interaction • loanwords

Yazar Notu Bu makalenin konusu, tarafımızdan daha önce doktora tezi olarak hazırlanan “Kuzey Irak Erbil Örneğinde Sorânî Lehçesi-Türkçe Dil İlişkisi” başlıklı çalışmada ele alınmış ve bu çalışmada daha da geliştirilmiştir.

Author Note The subject of this article was previously discussed in our doctoral thesis titled “Sorani Dialect-Turkish Language Relationship in the Example of Northern Iraq Erbil” and was further developed in this study.

“ Atıf | Citation: Arif, A. S. (2025). A Study of Reduplications in Sorani Kurdish and the Erbil Turkish Dialect in the Context of Language Relations. *Dilbilim Dergisi–The Journal of Linguistics*, (44), 45–59. <https://doi.org/10.26650/jol.2025.1685319>

© This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2025. Arif, A. S.

✉ Sorumlu Yazar | Corresponding author: Avin Sami Arif avin.sami@yahoo.com

Extended Summary

The phenomenon of reduplication, where phonological units or entire words are repeated to achieve specific semantic or stylistic effects, serves as a significant area of interest in linguistics. Reduplication is widespread across various languages and can manifest in diverse forms, including exact repetition, partial repetition, and mimetic structures, among others. In bilingual and multilingual settings, the occurrence and adaptation of reduplications may reflect the degree of linguistic interaction between the speech communities involved. This study examines reduplications found in Sorânî Kurdish and the Erbil dialect of Turkish, which are two languages spoken in a shared geographical space in northern Iraq. These two varieties, despite their distinct linguistic roots, have coexisted for centuries, leading to inevitable contact and influence. This research explores the reduplications in both Sorânî Kurdish and the Erbil Turkish dialect within the context of language contact, focusing on how these linguistic communities have developed mutual linguistic expressions, particularly through reduplication, as a result of their prolonged sociolinguistic proximity.

The primary objective of this study is not only to document the reduplications present in these two varieties but also to analyze how such forms reflect the underlying mechanisms of linguistic borrowing, adaptation, and mutual influence. Sorânî Kurdish, a variety of Kurdish primarily spoken in northern Iraq, and the Erbil dialect of Turkish, spoken in the same region, both exhibit a range of reduplicative constructions. These forms are significant because they transcend the simple borrowing of vocabulary; they reflect deeper structural influences that can be traced back to centuries of cultural and linguistic exchange.

The methodology employed in this study is qualitative, involving data collection from field studies, corpus analysis, and oral language samples. Attention is given to reduplications that are formed through lexical borrowing between the two languages, as well as those that involve loanwords from Arabic and Persian two other major languages of the region. This approach allows the study to examine the nature of the reduplications in both languages, identifying patterns that are not only linguistically significant but also culturally revealing.

The findings of this research indicate that reduplications in both Sorânî Kurdish and Erbil Turkish exhibit structural and semantic parallels, often involving the repetition of a single word or a phrase with a slight modification. In Sorânî Kurdish, for example, reduplications such as “آل وێر” *āl û wêr* “give and take” or “یاغر یاغر” *yağır yağır* “ağır ağır” (heavy heavy) show the influence of Turkish, and vice versa. Similarly, reduplications formed from Arabic loanwords, such as “قسمت و نسیب” *qîsmetu nesib* “kısmet nasip” (fate and lot), further exemplify the shared linguistic and cultural environment of the region. These forms are often used in everyday speech to emphasize meaning or to indicate contrast or intensification.

Beyond the mere observation of loanwords in reduplicative structures, this study delves deeper into the cultural implications of such constructions. It suggests that the prevalence of such forms is not incidental but indicative of the ways in which language, as a tool of communication, carries the traces of historical, social, and cultural interaction. In bilingual communities, language contact often results in the blending of linguistic features syntax, morphology, and vocabulary which in turn gives rise to new forms of expression. Reduplication, as one such form, serves as a reflection of the fluidity of linguistic boundaries and the dynamic nature of language use in contact situations.

Furthermore, the research highlights the role of reduplication in the construction of local identity. While Sorânî Kurdish and Erbil Turkish are both distinct languages, the mutual influence they exert on each other has led to the emergence of shared linguistic practices that are indicative of a common cultural milieu. This study reveals that the use of reduplications is not just a linguistic phenomenon but a means of negotiating identity, reinforcing shared cultural values, and expressing solidarity within a multilingual community.

In conclusion, the reduplications in Sorânî Kurdish and Erbil Turkish are not merely stylistic devices but are embedded in the broader socio-linguistic context of language contact. They serve as markers of cultural exchange and identity, offering insight into the ways in which language adapts and evolves in response to long-term contact between speakers of different languages. The findings of this study contribute to our understanding of how languages influence one another in multilingual settings and how linguistic features such as reduplication can serve as a window into the cultural and social realities of a given speech community.

Giriş

Diller arası etkileşim, yalnızca bireysel kelime alıntılarıyla sınırlı kalmayıp, zamanla yapısal ve söylemsel düzeyde de kendini gösteren çok katmanlı bir süreçtir. Özellikle uzun süre bir arada yaşamış ve ortak kültürel geçmişe sahip toplulukların dillerinde, bu etkileşimin izleri daha belirgin şekilde görülmektedir. Bu bağlamda, Sorânî Kürtçesi ile Erbil Türk ağzı, aynı coğrafyada yüzyıllardır iç içe yaşayan iki dilsel topluluğa ait olup, karşılıklı etkileşim sonucu birçok ortak özellik geliştirmiştir.

Bu çalışmanın odak noktası, söz konusu iki dilsel yapıda yer alan ikilemelerdir. İkilemeler, dilin hem söz varlığını zenginleştiren hem de düşünce ve duyguların ifadesinde işlevsel rol üstlenen yapılar olarak, kültürel ve dilsel temas alanlarının izini sürmede önemli bir araçtır. Çalışmada Sorânî Kürtçesi ve Erbil Türk ağzında yer alan ikilemelerin biçimsel ve anlamsal özellikleri aracılığıyla diller arası etkileşimin izleri araştırılmaktadır. Araştırmamızın başlıca amacı, bu iki dil arasında karşılıklı olarak ödünçlenen kelimelerle oluşturulmuş ikilemeleri tespit etmek; bu ikilemelerin yapısını ortaya koymaktır. Bu yapıların, hem dilin doğal gelişim sürecine hem de kültürel yakınlığa dair ipuçları sunduğu düşünülmektedir.

Bu yönüyle çalışma, Sorânî Kürtçesi ve Erbil Türk ağzı arasında var olan dilsel ilişkiyi gün yüzüne çıkarmayı ve ikilemelerin bu ilişkideki yerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırma, hem alan taramasına hem de sözlü veri toplamaya dayalı olarak yürütülmüştür. Alan taramasıyla ikilemelere ilişkin yerli ve yabancı literatür incelenmiş; böylece kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Sözlü veriler ise yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla, Erbil Türk ağzı ve Sorani Kürtçesi konuşurlarından toplanmıştır. Veri toplama sürecinde, farklı yaş ve eğitim düzeylerinden bireylerle yapılan görüşmelerde, ikilemelerin günlük kullanım örnekleri kayıt altına alınmış, katılımcıların rızası doğrultusunda sesli kayıt yapılmıştır. Toplanan veriler, yapı ve anlam ilişkileri bakımından değerlendirilmiş ve üç ana kategoride sınıflandırılmıştır: 1. Sorani Kürtçesinde Türkçe kelimelerle kurulan ikilemeler, 2. Erbil Türk ağzında Kürtçe kelimelerle kurulan ikilemeler, 3. Her iki dilde ortak kullanılan kelimelerle oluşan benzer ya da eşdeğer ikilemeler.

Bu sınıflandırma sayesinde, dilsel etkileşimin kalıp yapı düzeyinde nasıl gerçekleştiği, iki dil arasında hangi yönlerden benzerlik ve farklılıklar bulunduğu ortaya konmuştur. Böylece ikilemeler, yalnızca dil içi bir yapı olarak değil, aynı zamanda iki dilli topluluklarda kültürel etkileşimin ve sözlü anlatımın bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

İkilemeler

Evrensel dilbilim literatüründe bu yapı “reduplication” terimiyle ele alınmakta ve birçok dilde üretken bir morfolojik araç olarak ortaya çıkar (Inkelas & Zoll, 2005: 1-3). Bir kelimenin ya da kelimenin bir parçasını aynen ya da küçük bir değişiklikte tekrarlanması; birçok dilde vurgu, çokluk ya da yoğunluk gibi anlamları ifade etmek için kullanılır (Matthews, 1997: 328).

Türkçede söz varlığının önemli bir parçası olan, anlatımı güçlendiren bu kelime gruplarına ilişkin bazı tanımlar şöyledir:

Hatiboğlu’na göre ikileme, “Anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır” (Hatiboğlu, 1981: 9).

Türkçede ikilemeler, yalnızca biçimsel bir tekrar değil, aynı zamanda anlatımı zenginleştiren, pekiştiren ve söyleyişe ahenk katan dil unsurlarıdır. Bu bağlamda Doğan Aksan, ikilemeleri Türkçenin anlatım olanaklarını

artıran, söyleyişe canlılık ve ahenk katan, aynı zamanda anlamı güçlendiren yapılar olarak tanımlar (Aksan, 1995: 73).

Vardar ise ikilemeyi, “Anlama güç katmak amacıyla bir birimi, seslemi yineleme, aralarında benzerlik bulunan birimleri art arda kullanma” (Vardar, 2002: 119) olarak ifade etmiştir.

Topaloğlu, bu terimi “anlama güç katmak amacıyla kelimelerin veya bazı seslerin tekrarlanması; bu şekilde yapılan kelime öbeği” olarak tanımlamış ve dört dala ayırmıştır:

- a) Aynı kelimenin tekrarıyla yapılanlar: *harıl harıl, teker teker, yavaş yavaş, gide gide*;
- b) Eş anlamlı ikilemeler: *eğri büğrü, saçma sapan, ite kaka, çoluk çocuk*;
- c) Karşıt anlamlı ikilemeler: *iyi kötü, aşağı yukarı, içli dışlı, bata çıka*;
- ç) Eklemeli ikilemeler: *ev mev, deniz meniz, kötü mötü* (Topaloğlu, 1989: 87).

Sorânî Kürtçesinde ise, ikileme (جووتەوشه *çûte wîşe* "çift kelime") terimiyle adlandırılmaktadır. Bu yapı, tıpkı Türkçedeki gibi hem sözcük tekrarına hem de ses ya da anlam benzerliğine dayalı ifadeleri kapsar.

Nesrîn Fexrî'ye göre ikileme, görünüş olarak çift, anlam bakımından ise tek bir kavram oluşturan kelime çiftleridir (Fexrî, 1983: 11). Bu tanım, ikilemenin yüzeysel düzeyde iki sözcükten oluştuğunu, ancak anlamsal olarak birleşik ve bütüncül bir yapı sergilediğini vurgular. Fexrî'nin bu yaklaşımı, ikilemelerin sadece biçim-bilimsel bir tekrar değil, aynı zamanda sözlüksel bir anlam birimi oluşturduğunu göstermektedir.

Muhammed Me'ruf Fettah (1989:142) ise birleşik kelime kavramı altında daha farklı bir tanım sunarak, ikilemeleri; iki kelimedenden oluşan, her iki kelimenin de aynı türden olduğu, sıralarının değişmediği ve yapısal olarak iki kelimedenden oluşmasına rağmen tek bir anlam ifade eden birleşik kelimelerin bir türü olarak tanımlamaktadır. Yapısal olarak bazı ikilemelerde her iki kelimenin ilk sesleri, bazılarında ise ilk iki sesleri benzerlik göstermektedir. Bunun yanı sıra, bazı ikilemelerde ikinci kelimenin ilk sesine yakın olurken, bazılarında ise kelimenin başı veya sonu birbirine benzemektedir.

Taha Feyzîzade ise *Ferhengî Wîşe Diwanekanî Zimanî Kurdî (Kürtçede İkiz Kelime Sözlüğü)* adlı eserinde ikilemeleri şu şekilde açıklamaktadır: Art arda gelen isimleri ikiz olarak adlandırıyorum. Bunun nedeni, bu iki ismin tıpkı ikiz çocuklar gibi art arda gelmesi ve aynı dil topluluğundan doğarak dünyaya gelmiş olmasıdır; Feyzîzade'nin belirttiğine göre bu tür ikiz kelimeler genellikle “ve” (u) bağlacı ile birbirine bağlanmaktadır (Feyzîzade, 2011: 9).

Yukarıda dilbilimciler tarafından yapılan açıklamalara göre, Türkçede ikilemeler çoğunlukla anlatım güçlendirme, pekiştirme ve çeşitlendirme amacıyla kullanılırken, Sorânî Kürtçesinde benzer işlevlerin yanında, bağlaçlarla kurulan yapılar da dikkat çekmektedir.

Yapı ve Anlam İlişkileri Bakımından İkilemeler

Hem Türkçe hem de Kürtçede ikilemeler dilin yapısına göre değişiklik göstermektedir. Kalıplaşma, ses benzerliği ve anlam ilişkisi gibi kendine özgü birtakım özellikleri vardır. Buna rağmen her iki dilde de hem anlam hem yapı bakımından yakınlık ve bir ilişki görülmektedir.

Kelime yapısı bakımından Türkçedeki ikilemeler, Türkçe kelimelerden ya Türkçe ve yabancı kelimelerden ya da sadece yabancı kelimelerden oluşmaktadır.

Sorânî Kürtçesinde ikilemeler bağlaçsız kurulabildiği gibi, “u, به, e, له” bağlaçlarıyla da kurulabilmektedir:

چار چار *çâr çâr* “ara ara”, هات هات *hât hât* “geldi geldi”, پشت پشت *pîşt be pîşt* “arka arka”, باع باع *bâ'e bâ* “mee mee, koyun sesi”, سه سه له سه *sed le sed* “yüzde yüz”, رێك رێك *rêku pêk* “düzgün”, بهژن و بالآ *bejnu bālā* “boy pos”.

Bunlar arasında en sık kullanılan yapı u “ve” bağlacı ile kurulanlardır (Reşîd, 1977: 32; Aziz, 1999: 453).

Sorânî Kürtçesindeki ikilemeler sadece Kürtçe kelimelerden oluşmaz, Arapça, Türkçe, Farsça veya başka dillerden alıntı kelimelerle kurulmuş ikilemelere de rastlanır (Feyzîzade, 2011: 12):

أَلُو وەر (Tr.) “alışveriş”, ههست و نهست hestu nest (Far.) “his, duygu”, قەزاو قەدار qezaw qedar (Ar.) “kaza ve kader”.

Anlam ilişkileri açısından her iki dilde de ikilemeler; aynı kelimenin tekrarıyla, eş anlamlı ya da yakın anlamlı kelimelerin bir araya gelmesiyle, zıt anlamlı kelimelerin birleştirilmesiyle, biri anlamlı diğeri sadece ahenk veya vurgu amacıyla kullanılan ses birimleriyle, her iki unsurun da yakıştırma kelime olmasıyla ya da yansıma kelimelerle oluşturulmaktadır. Bunların dışında, Türkçede bazı ikilemeler kelimenin başına “m” sesi getirilerek oluşturulur. Benzer bir durum Sorânî Kürtçesinde de görülmektedir. Her iki dilde de ikilemenin ikinci unsurunda yer alan “m” sesi, eğer kelime bir ünlü harf ile başlıyorsa, bu ses ünlüden önce getirilir; kelime ünsüzle başlıyorsa, bu ünsüz kaldırılarak yerine “m” sesi eklenir ve kelimenin geri kalanı olduğu gibi korunur. Bu süreç, sesler arasında uyum sağlamayı amaçlayan fonolojik bir değişim olarak değerlendirilebilir. (Bayraktar, 2004:74-127, Sivri, 2020: 85-111, Talabani, 1977, 42-43).

Eta.: Adam madam “erkek merkek”, el mel, su mu, dêmîr mêmîr “demir memir”, ağāç mağāç “ağaç mağaç”, sayara mayara “araba maraba”.

Sk.: Sk.: ئاو ماو aw maw “su mu”, ماسن و ماسن masînu masîn “demir memir”, دارو مار dâru mâr “ağaç mağaç”, تیر و تیر tiru mir “ok mok”, سه یاره مه یاره seyâre meyâre “araba maraba”.

Türkçede bazen sözcüğün ilk hecenin sonuna (m p r s) gibi ilave bir ses getirilerek oluşturulur. Bu yapıdaki ikilemeler Sorânî Kürtçesinde görülmemektedir.

İkilemeler, hem Eta.da hem de Sk.de yaygın olarak görülmektedir. Bu çalışmada tespit edilen ikilemeler; Eta.dan Sk.ye ve Sk.den Eta.ya geçmiş olanlar, tamamen Türkçe kelimelerden oluşanlar, Türkçe ve Kürtçe unsurların bir arada kullanıldığı kelimeler ile Arapça ve Farsça gibi dillerden alınan kelimelerle oluşturulan ortak ikilemeler şeklinde sınıflandırılabilir. Aşağıda bu tür ikilemelerle örnek verilmiştir:

Sorânî Kürtçesinde Türkçe Kelimelerle Kurulan İkilemeler

Sorânî Kürtçesinde Türkçeden alınmış ikilemeler görülmektedir. Bu ikilemelerin bazıları olduğu gibi alınmış, bazılarında ise yalnızca ilk veya ikinci kelime Türkçeden alınmıştır. Ayrıca, bazı ikilemelerde Türkçe kelimelerle yeni birleşimler yapıldığı tespit edilmiştir.

Sorânî Kürtçesinde içinde Türkçe kelime barındıran ikilemeler şu yapılardan oluşmaktadır:

Türkçeden Alınma veya Sadece Türkçe Kelimelerle Kurulan İkilemeler

Türkçe kökenli kelimelerin herhangi bir ek almadan bir kelime öbeği oluşturduğu örnekler yanında , unsurların bir bağlaçla bağlandığı öbekler de vardır. Kelimelerin yalın olarak bağlandığı söz öbeklerinin doğrudan Türkçeden alınmış olma ihtimali vardır. Bunun yanında Türkçe kökenli kelimelerin Kürtçenin yapısına uygun olarak u , be gibi edatlarla bağlandığı kelime öbekleri de görülür:

آل وەر ālu wêr “alışveriş”

آل و ئۆش ālîşu olîş “alışveriş”

آلتیم و سالتیم āltîmu sâltîm “alım satım”

آیین و ئۆین ayînu oyn “ayın oyun, alavere dalavere”

گێلمه گێلمه gêlme gêlme “-i getirip götürmek, lafı evirip çevirmek, uğraştırmak”

داش به داش daş be daş “taşa taş; bir şey verirken karşılığında bir şey almak”

تاک تاک tāk tāk “tek tek”

تاك تاک tāk tāke “tek tük”
 تاك وتووك tāku tük “tek tük”
 قاپ و قاجاغ qāpu qācāğ “kap kacak”
 هه‌واش هه‌واش hêwaş hêwaş¹ “yavaş yavaş”
 وارووێخ wāru wêx “var yok; her şey”
 یاغری یاغری yağır yağır “ağır ağır”

Türkçe ve Kürtçe Kelimelerle Kurulan İkillemeler

Sorânî Kürtçesinde görülen ikilemlerin bazıları Türkçe bir kelimeyle eş ya da yakın anlamlı başka bir Kürtçe kelimenin bir araya gelmesiyle ve aralarına “ve (u)” bağlacı girerek yapılmaktadır. Türkçe kelime ilk veya ikinci unsur olabilir:

گۆر آل go rĀl (Tr.) + u + go r(Sk.) “gorin “değişmek fiilinin kökü”, “değiş tokuş”
 آلا و آلا aĀlā wāĀlā: Āl (Tr.) + u + wāĀlā (Sk.) “güzel ve süslü, elbise için kullanılır”
 ئال و بۆل aĀl boĀl: Āl (Tr.) + u + boĀl (Sk.) “üzüm tanelerinin büyümesi ve allaşması”
 تاك و تەرا tāku tera: tāk (Tr.) + u + tera (Sk.) “tek tük”
 گۆی قولاغ gwē qulāğ: Gwē “kulak” (Sk.) + u + qulāğ (Tr.) “kulağı kaldırarak dinlemek, kulağı açık olmak”.
 دهست و به‌خه destu yexe: Dest (Sk.) + u + yexe (Tr.) “elim yakanda anlamında, birinin yakasına yapışmak”
 دهق و دوغری dequ doğri: Deq (Sk.) + u + doğri (Tr.) “dop doğru”
 سووچ و تەوان sūçu tawan: Sūç (Tr.) + u + tawān (Sk.) “suç muç”
 سەرو سەراغ seru sorāğ: Ser (Sk.) + u + sorağ (Tr.) “bir şeyden ya da bir kişiden haber alınıp alınmaması”.
 شەش و بێش šeşu bēş: Šeş (Sk.) + u + bēş (Tr.) “şeş beş” “şaşıran biri için söylenir”
 سووک و چارووک sūk çîrūk: Sūk (Sk.) + u + çîrūk (Tr.) “basit ve çürük, değersiz ve ahlaksız kimseler için söylenir”
 ساغ و پاک sağu pak: Sağ (Tr. “sağ”) + u + pāk (Sk.) “sağ ve temiz”
 خانەم خەندان xanîm xendân: Xanîm (Tr. “hanım”) + u + xendân (Sk.) “hanım handan, hanım efendi anlamında kullanılır”
 پێس و پۆخل pisu poxl: Pis (Sk.) + u + poxl (Tr.) “pis ve boklu”
 دۆم و قەرەج domu qerec: Dom (Sk.) + u + qerec (Tr.) “çingene”
 تۆزو خۆل tozu xoĀl: Toz (Tr.) + u + xoĀl (Sk.) “toz toprak”
 تۆزو با tozu ba: Toz (Tr.) + u + ba (Sk.) “toz ve yel/rüzgâr”
 تەپ و تۆز tapu toz: Tep (Sk.) + u + toz (Tr.) “toz ve küçük toz tanecikleri”
 ئێش و کار işu kâr: İş (Tr.) + u + kâr (Sk.) “iş güç”
 قۆم و زێخ qumu zix: Qum (Tr.) + u + zix (Sk.) “kum mum”

Türkçe ve Arapça Kelimelerle Kurulan İkillemeler

بۆش و بەتاڵ boşu betaĀl: Boş (Tr.) + u + betaĀl (Ar.) “Bom boş”
 چۆل و بەریا çolu berya: çolu (Tr.) + u + berya (Ar. “berriyye”) “çöllük, boşluk ”

¹Sorânî Kürtçesinde, çoğunlukla ünlüyle başlayan Türkçe kökenli alıntı kelimelerde ünsüz türemesi (özellikle “h” sesi) gözlenmektedir. Bu durum, alıcı dilin ses yapısına uyum sağlama amacıyla ortaya çıkmaktadır. Örneğin, هه‌واش hêwaş kelimesi Türkçedeki yavaş kelimesinden alıntılanmış olup başında h sesinin türemesiyle oluşmuştur.

ساغ و سلیم saġu selim: Saġ (Tr.) + u + selim (Ar.) “sağ salim”

ساغ و سهلامهت saġu selâmet: Saġ (Tr.) + u + selamet (Ar.) “sağ selamet”

ئوین و ماجه‌ران oyînu macêran: Oyînu (Tr.) + u + macêran (Ar.) “oyun ve macera”

بچم و فسهال bîçmu fesal: Bîçmu (Tr.) + u + fesâl (Ar.) “biçim ve şekil”

شهرو فه‌رتنه şaru fertene: Şer (Ar.) + u + fertene (Tr. “fırtına”) “kavga ve yaygara, gürültü ve kargaşa”

Türkçe ve Farsça Kelimelerle Kurulan İkilemeler

دوگمه و دولاب dugmew dolâb “düğme ve dolap”

Erbil Türk Ağzında Kürtçe Kelimelerle Kurulan İkilemeler

Sorânî Kürtçesinden Olduğu gibi Alınan İkilemeler

Eta.da, Sk.den olduğu gibi alınan ve yaygın olarak kullanılan çok sayıda ikileme tespit edilmiştir:

رووت و قووت rūtu qût “çırıl çıplak”

ره‌شکمو پێشکه raşkew pêşke “göz önüne beyaz siyah şeylerin gelmesi ve iyi görülmemesine neden olan göz kamaşması”

قیت و قوز qîtu qoz “dik ve sağlıklı”

زه‌لام zerte zalâm “koskoca adam”

دادو بی داد dadu bêdad “feryat figan”

شله‌گوچ şele goç “topal ve çolak”

هه‌شت و هه‌شت heftu heşt “ağız dalaşı yapmak”

تێکەڵ و پێکەڵ tēkelû pêkel “karma karışık”

کت و مت kîtu mît “tıpatıp”

کت و پیر kîtu pîr “aniden”

کت و کور kîtu kor “göz zayıflığı”

به‌زم و به‌زم bezmu razîm “topluluk ve meclis, keyif halay ”

پووچ و پووچ pîru puç “boş anlamsız ve değersiz şeyler”

هات و نه‌هات hātu nehât “zor durum ve çıkmazda olmak”

هاتووچ hātu ço “gelip gitmek”

خروخه‌پان xîru xepan “etli, yağlı, kilolu ”

که‌چه‌کوچه keçe kuçe “eski püskü”

کوت و کوشل kûtu kûşl “halsizlik”

میل و کوشل mîl kûşl “yumuşak ve sıvık nesne”

پێژ و رێژ pîju pêj “dağınık”

شه‌قار و شه‌قار şeqaw şeqaw “adım adım”

خه‌په‌گولک xepe golîk “şişman inek, dalga geçmek ya da sevgi göstermek için kullanılır”

دێنک و دێنک dînîk dînîk “tane tane”

هیچ و پووچ hiçu puç “alçak, değersiz”

کوت و کول kelu kut/ kel kut “yaşlanmış, işe yaramayan”

- چەندە چەندە çend “çok konuşup söylenmek, ağız dalaşı etmek”
 تێرپ و هۆر tırpu hor “yüksek bir yerden yumuşak bir nesnenin birkaç kez yere düşmesinde çıkan ses”
 شیرپ و هۆر şırpu hor “yumuşak nesnelerin sürekli birbirine değdiğinden çıkan sesler”
 شیرپو پێر şırpu pîr “özensiz”
 هەرە و هۆر herāw horyā “bağrış çağrış”
 بەرە بەرە bere bere “yavaş yavaş”
 شەلە شەل şele şel “seke seke”,
 تێکە و لێکە tēkew lêke “karışıklık”
 حیز و دیز hîzu dîz “ahlaksız hırsız”
 خێر و پێر xîru pîr “etli ve kilolu kimse”
 کەتەن و مەتەن ketnu kutîn / کەتەن و مەتەن ketnu metîn “yaramazlık, düzenbazlık”
 کەند و کۆسپە kendu kospe “engebelik”
 لال و پال laġu paġ “dilsiz ve el ayaksız, halsiz”
 ناسک و نازدار nāsîku nâzdâr “nazik ve değerli”
 رەق و تەق raqu taq “kupkuru”
 کون و کون kun kun “delik deşik”
 کەس و کار kesu kâr “hısım akraba”
 جەر و بار çârû bâr “arasıra”
 خەل و خوار xêlu xîwar / خەل و خوار xêlu xîwar “şaşı”
 تازە و تازە taze be taze “yeni yeni”
 شەل و شوق şîlu şoq “düşük nitelikli”
 پوت و نابوت put nâ put “ufak tefek, minyon”
 ماچ و موج maçu muç “öpüşmek”
 خێر و مێر xîru mîr “şişman, etli”
 خال و خال xal xal “benekli”
 لیتەک و لیتەک litîk litîk “paramparça”
 رێک و پێک êku pêk “düzgün”

Sorânî Kürtçesinden Bağlaçsız Alınan İkilemeler

Sk.de çoğu ikileme “ve” bağlacıyla birbirine bağlanmaktadır. Ancak, Erbil Türk ağzına giren bazı ikilemeler “ve” bağlacı olmadan kullanılmaktadır. Ayrıca, bazı ikilemeler ise ses değişimine uğramıştır. Bu konuyla ilgili tespit edilen örnekler şunlardır:

- هەرچی و پێرچی herçîw perçî (Sk.) > hêrçî pêrçî (Eta.) “değersiz, boş insan”
 هات و هوار hātu hāwār (Sk.) > hat hawar (Eta.) “bağrış çağrış”
 پاک و پاکو paku pagij (Sk.) > pak pagij (Eta.) “pak ve temiz”
 ناز و فیز nāzu fiz (Sk.) > naz fiz (Eta.) “naz etmek”

Arapça ve Sorânî Kürtçesine Ait Kelimelerle Kurulan İkilemeler

Bu tür ikilemeler, Sorânî Kürtçesinde oldukça yaygındır ve genellikle “ve” bağlacıyla birbirine bağlanır. Aynı ikilemelerin, bağlaçlı ya da bağlaçsız biçimleriyle Erbil Türk ağzına da geçtiği gözlemlenmiştir. Tespit edilen bu tür ikilemeler aşağıda verilmiştir:

- غهم و خهفەت ğemu xefet/ ğem xefet “tasa keder”
 هازرو بزر hāzîru bîzîr/ hazır buzır “hazır ele gelmek- hazır konmak”
 بزر شو şum bîzîr “kayıp”
 کەس خەزم و کەس xîzmu kes/xısım kes “hısım akraba”
 پێ و قەدەم pêw qedem “geliş, ayağının hayırlı olup olmaması”
 کار و کەسابەت skarû kesâbet “iş gücü”
 سەرو زیاد seru ziyad “yeter artar”
 سێر و تێ sîru tîr “sır mır”
 فەرق و جیاوازی ferqu çiyawazi “fark ve ayrımcılık”
 هەر و هۆسە herāw hose “bağrış çağrış”
 خۆل و زێل xoûl zîbîl “garantisi olmayan olduğu gibi satılan mal için kullanılır”

Sorânî Kürtçesi ve Erbil Türk Ağzındaki Ortak Yapılı İkilemeler

Bu bölümde, her iki dilde hem biçim hem de anlam bakımından benzerlik gösteren ikilemelere yer verilecektir.

Yabancı Kelimelerle Kurulan İkilemeler

Arapça Kelimelerle Kurulan İkilemeler

- قەزا و قەدەر qezaw qeder “kaza ve kader”
 قەسمەت و نەسەب qîsmetu nesib (Sk.) qismet nesib (Eta.) “kısmet nasip”
 مەت و مەلۇل mâtu melul (Sk.) mat melül (Eta.) “sessiz ve melül”
 خێر و شەر xêru şa r “hayır ve şer”
 باطل و باطل atîlu batîl (Sk.), ‘atıl batıl (Eta.) “boş, işsiz”
 عەیب و عار eybu ‘ar “ayıp utanç”
 نەسل و فەسل aslû fasîl (Sk.) asıl fasıl (Eta.) “asıl fasıl, soy kök”
 عەقود و عەقود eqdu ‘uqud “sözleşme ve sözleşmeler”
 بێلا و بێلا illaw billa (Sk.) illa billa (Eta.) “vallahı billahi”
 خێر و خێرات xêru xêrât (Sk.) xêr xêrât (Eta.) “hayır işleri”
 خێر و بەرکەت xêru bereket (Sk.) xer bereçêt (Eta.) “bereket yağması”
 عەباو جوببە ebaw çubbe (Sk.), ‘eba cubbe (Eta.) “aba ve cübbe”
 قەم و قەم qewmu qile (Sk.) qewım qile (Eta.) “soy sap”
 ناموس و حەیا namusu heyâ (Sk.) namus hâya (Eta.) “namus ve sıkılma”
 قەدر و قەیمەت qedru qîmet (Sk.) qedîr qîmet (Eta.) “kadir kıymet”
 قات و رەبەت qatu rîbat (Sk.) qat ribat (Eta.) “takım elbise”

قەۋس و قەزەھ qewsu qezeh (Sk.) qews qezeh (Eta.) (Kavs-i kuzah) “gökkuşağı”

كتاب الحساب ḥisábu kitab (Sk.) ḥisab kîtab (Eta.) “hesap kitap”

‘e’cele ‘e’cele “acele acele”

qezaw belā (Sk.) qaza balā (Eta.) “kaza bela”

هواره hīlew ḥewāla (Sk.) ḥile ḥawala (Eta.) “hile hurda”

raw tekbir “danışma-planlama” تهكبير

zabtu_rabıt “işte sözünü geçiren ve disiplinli biri için söylenir”

Arapça ve Farsça Kelimelerle Kurulan İkilimler

doġu zurna (Sk.), dol zirna (Eta.) “davul zurna” وڊول و زورنا

فاقير و زنگين faqiru zencin (Sk.), faqir zencin (Eta.) “fakir zengin”

قيروسيا qiru siya (Sk.), qiri siya (Eta.) “esfalt ve siyah, oh olsun, hakketti anlamında kullanılır”.

Arapça ve Anlamsız Kelimelerle Kurulan İkilemler

beləşu həlaş (Sk.) beləş həlaş (Eta.) “boşu boşuna”

rezilu qırçok (Sk.) rezil qırçok (Eta.) “cimri”

kîşu mât (Sk.) kışu mat “sessiz sedasız”

خاترو خاترuxatıru xutur(Sk.) xatır xutır (Eta.) “hatır saymak”

ههلهق و بهلهق helequ beleq (Sk.) heleq beleq (Eta.) “boş anlamsız”

Farsça Kelimelerle Kurulan İkilemeler

دوست و دوژمن *doštu dujmîn* (Sk.), *dost düşman* (Eta.) “dost düşman”

پارہو پول Parew puł (Sk.) para pul (Eta) “para pul”

پارچه پارچه Pârçe pârçe (Sk), Parça parça (Eta.) “parça parça”

tîrşu şirin (Sk.), turşı şirin (Eta.) “ekşi ve şekerli”

Yansımalarla Kurulan İkilimler

“Tabiat seslerini tasvir veya kabataslak taklit ederek meydana gelmiş ses topluluklarıdır” (Banguoğlu, 1974: 204) olarak tanımlanan yansımalar, Erbil Türk ağız ve Sorânî Kürtçesindeki ortak ikilemelerinin önemli bir bölümünü oluştururlar. Her iki dilde de ortak yansıma sözcükleri oldukça fazladır ve çoğu ikileme biçiminde kullanılmaktadır.

Sorânî Kürtçesinde bu tür yansıma ikilemelerin çoğu “e” ünlüsüyle birbirine bağlanır. Ancak bazı ikilemelerde, ilk sözcüğün sonunda yer alan “e” bir bağlaç değil kelimenin bir parçasıdır (Reşîd, 1977: 32-33). Erbil Türk ağzında da yansıma ikilemelerin “e” ünlüsüyle birbirine bağlandığı görülmektedir. Bunun, Sorânî Kürtçesinin etkisiyle oluştuğu söylenebilir. Her iki dilde de /x/, /q/, /r/, /t/ vb. seslerin yanında “e” bağlacı kalınlaşarak /a/ sesi olarak okunur:

قيره قير qire qir “kaz sesini gibi kaba büyük rahatsız edici ses”

پرخه پرخ *pirxe pırx* “horlama sesi”

هارة hare har “bağıra bağıra konuşma sesi, bir kaynaktan bolca inan su sesi”

هآژە hāje hāj (Sk.), haje haj (Eta.) “güçlü rüzgar sesi”

خرته خیرت xırte xırt “hırıltılı ses”

- خړمه خړم xırme xırım “salatalık ve salatalığa benzer sert şeyler yenildiğinde çıkarılan ses”
- جیره جیر çire cîr “kapı cırıltısı”
- خشه خێ xîşe xîş “yer üzerinde yumuşak bir nesneyi çekerken çıkarılan ses ayak sesi, poşet sesi”
- خه خێ xîre xîr “can çekişirken çıkarılan ses, göğüste sorun olduğunda çıkan ses”
- پێته پێرت pîrte pîrt “söylenme sesi”
- هه هێ hîşe hîş “boş konuşmak, atmak”
- چێره چێر çîrpe çîrip “su içinde hareket eden, koşan nesnelerin çıkardığı ses”
- چێرک چێر çîrke çîrk “saat sesi”
- گه گێ gîve gîv “çok hızlı bir şeyin geçtiğinde çıkan ses, rüzgar sesi”
- گره گر gîrme gîrim “gök gürültüsü”
- نوزه نوز nuze nuz “yavaşça ağlar gibi yapan kişinin çıkardığı ses, mıy mıy, zırlamak, inilti”
- تێره تێر tîra tîr “arabanın makinasında sorun olduğunda çıkan ses”
- چێرک چێر çîrqa çîrq “çekirdek gibi sert şeyler yenildiğinde çıkarılan sese”
- گه گێ gîze gîz “titreşme sesi”
- مێره مێر mîrça mîrc “yemek yerken-öpüşürken çıkarılan ses”
- گره گر gîre gîr “ateş sesi”
- هه هێ hîze hîz “sinek sesi”
- گه گێ gîje gîj “rüzgar sesi, vitamin tabletleri suya atıldığında çıkan ses”
- هه هێ hîra hîr “makine bozulduğunda çıkan ses”
- هه هێ hîrqa hîrq “su sesi”
- تێره تێر tîrpa tîrip, “kendini yüksekte atan birinin düşme sesi, kalp çarpıntısının sesi”
- هه هێ hîpa hîp “yürüme veya hareket edildiğinde çıkan ses”
- هه هێ hîrînge hîrîng “altın gümüş metal gibi şeylere bir şey değdiğinde çıkan ses”
- هه هێ hîlqa hîlq “su altından çıkan hava sesi”
- هه هێ hîre hîr “sürekli ve hızlı bir biçimde hareket etmeden çıkan ses, çorba gibi sıvı bir şey içmede çıkarılan ses”
- هه هێ hîne hîn “burun çekme sesleri”
- هه هێ hîta hît “vurma veya çarpma sırasında çıkan ses, silah patlayınca çıkan ses, iki büyük nesnenin birbirine değdiğinde çıkan ses”
- هه هێ hînge hîng “kulak çınlaması, madeni eşyalara vurulunca çıkan ses”
- هه هێ hîrpe hîrip “yumuşak bir şeye vurulduğunda çıkan ses”
- هه هێ hîtk hîk/tîk/tîke hîk “su damlama sesi”
- هه هێ hîqqa hîq “bazı şeylerin hareket etmesinden çıkan ses”
- هه هێ hîlba hîlb “gürültü”
- هه هێ hîrte hîrt “söylenmekten çıkan ses”
- هه هێ hîrta hîrt “kemik veya eklemlerde sorun olduğunda çıkan ses, demirden yapılan makinelerden çıkan ses”
- هه هێ hîske hîsk “iki kişinin yavaşça ve gizlice birbiriyle konuşmasından çıkan ses”

- قیرا قیر qıra qır “hindi ve kurbağa sesi”
 جیوہ جیوہ ċiwe ċiw “kuş sesi”
 هۆر هۆر gîrmu hor “çok gürültüden çıkan ses”
 نالە نال nala nal “inleme sesi”
 جیکه جیکه ċike ċik “civciv sesi”
 زازاق زازاق zāqu ziq “çocuk sesi”
 قاروقور qaru qur “koyun keçi gibi hayvanların çıkardığı sesler”
 پرخ هۆر pırxu hor “horlama sesi”
 مینگه مینگه mînge mîng “mırıldanma sesi”
 کوشه کوشه kuşe kuş “işeme sesi”
 فیلچه فیلچه fılça fılç “büyük veya bol gelen ayakkabıların yürürken çıkardığı ses”
 گوده گوده gude gud “bezdirici bir biçimde söylenme; dır dır”
 شیر شیر şıra şır “oluktan bolca akan su sesi”
 ریمب ریمب rimba rimb “patlama sesi”
 شور شور şure şur/şur şur “yağmur şiddetli yağdığı anda çıkan ses”
 قیرچه قیرچه qırçe qırç “sert bir şeye basıldığında çıkan ses, dış arasına taş kırıntısı ya da sert bir şey girdiğinde çıkan ses, yağ kızardığında çıkan ses”
 چپ چپ çepe çeپ “eller birbirine vurulduğunda çıkan ses”
 قور قور qura qur “karın guruldaması”
 هیت هیت ĥite ĥit “usandırıcı, sinirlendirici bir biçimde gülmek”
 لهقه لهقه leqe leq “sandalye, masa ayağı gibi nesnelerin yerinden oynayıp sürekli hareket etmesinden çıkan ses”
 فیت فیت fite fite “düdük sesi”
 شاق شاق şaqu şulaq (Sk.) şaq şulaq (Eta.) “tekme tokat, şak sesi çıkarılarak vurmak”.

Ünlemelerle Kurulan İkilemeler

- وهی وهی wey wey “vay vay”
 ئوف ئوف of of
 ئوی ئوی oy oy “oy oy”
 ئای ئای ay ay
 ئاخ و ئاخ axu of (Sk.) ax of (Eta.) “ah ve of”
 ئوی ئوی uy uy “eyvah eyvah”
 ئاخ ئاخ ax ax “ah ah”
 هۆش هۆش hoş hoş “cüş anlamında, eşekleri durdurmak için kullanılır”
 ههچه ههچه heçe heçe “eşegi yürütmek için söylenir”
 دهی دهی dey dey “haydi haydi”
 یاللا یاللا yaĺla yaĺla “haydi haydi”
 وس وس wîs wîs/hus hus “sus sus”

پش پش pîş pîş/ پس پس pîs pîs “pisi pisi, kedileri çağırmak için kullanılır”
 گدی گدی gîdi gîdi “keçileri çağırmak için kullanılır”
 خت خت xît xît “kedileri kovalamak için kullanılır”
 کش کش kîş kîş “kuş, tavuk, vb. kanatlı hayvanları kaçırmak için kullanılır”
 کخ کخ kîx kîx “küçük çocukların pis bir şeyi ağızlarına götürdüklerinde söylenir”
 فرت فرت fîrt fîrt “zırt pırt”

Bağımsız Anlam Taşımayan ya da Anlamsal İçeriği Zayıf Kelimelerle Kurulan İkilemeler

هوت هوت heytu hut “sesli kalabalıklık için söylenir”
 عوزه نوزه ‘eze nuze “abur cubur, ıvır zıvır, işe yaramayan eşyalar”
 تیلته و پیلته tiltileu pilpile (Sk.) tiltile pilpile (Eta.) “hafif basit takı tuku”
 تیف تیف tîf tîf “süs püs”
 تیتک تیتک titîk titîk “havada duran ince telli saç”

Sonuç

Bu çalışma, Sorânî Kürtçesi ile Erbil Türk ağzı arasında uzun yıllara dayanan dilsel etkileşimin ikilemeler aracılığıyla nasıl tezahür ettiğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma bulguları, her iki dilsel topluluk arasında karşılıklı bir etkileşimin bulunduğunu ve bu etkileşimin yalnızca kelime düzeyinde kalmayıp, kalıp yapılar ve anlatım biçimlerine de yansıdığını göstermektedir.

İkilemeler, hem Sorânî Kürtçesi’nde hem de Erbil Türk ağzında, anlatımı zenginleştirme, anlam pekiştirme, ritmik söylem oluşturma gibi işlevlerle sıkça kullanılmakta ve dilin canlı bir parçası olarak varlığını sürdürmektedir. Bu doğrultuda yapılan analizlerde, Sorânî Kürtçesinde, özellikle günlük yaşamla ilgili konularda, Türkçeden ödünçlenmiş sözcüklerle oluşturulan ikilemelere rastlanmıştır. Örneğin, ئال و وێر ālu wêr “alışveriş”, ve ئال و گۆر ālu gor “değiş tokuş” gibi yapılar, Türkçe kökenli sözcüklerin Sorânî bağlamında ikileme işleviyle kullanılabildiğini göstermektedir.

Benzer biçimde, Erbil Türk ağzında da Sorânî Kürtçesinden geçmiş bazı sözcüklerle oluşturulan ikilemelere yer verildiği tespit edilmiştir. Bu ikilemeler genellikle bölge halkının günlük konuşmalarında yer bulmakta ve deyimse anlamlar taşımaktadır. Örneğin, روت و قوت rûtu qût “çırıl çıplak”, كچه كچه keçe kuçe “eski püskü” gibi ifadeler, Erbil Türk ağız yapısında doğrudan kullanılan ve anlamı tam olarak korunan yapılarıdır.

Bu örnekler, iki dil arasında gerçekleşen etkileşimin yalnızca bireysel sözcük alışverişinden ibaret olmadığını, aynı zamanda bu kelimelerin kalıplaşmış ifadelere, yani ikilemelere dönüşerek her iki dilin söz varlığına dahil olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Sorânî Kürtçesi ile Erbil Türk ağzındaki ikilemeler, iki dil arasındaki karşılıklı etkileşimi anlamada değerli bir araç sunmakta; aynı zamanda dilsel yapıların kültürel bağlamdan bağımsız düşünülemeyeceğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışma, ikilemelerin yalnızca biçimsel özellikleriyle değil, sosyal ve kültürel işlevleriyle de incelenmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Kısaltmalar

Eta.: Erbil Türkmen Ağzı Sk.: Sorânî Kürtçesi Tr.: Türkçe

Tablo 1**TRANSKRİPSİYON ALFABE**

a, â, ā	ئا
b	ب
p	پ
t	ت
c	ج
ç	چ
h	ح
x	خ
d	د
r	ر
ɾ	ړ
z	ز
j	ژ
s	س
ş	ش
‘	ع
ğ	غ
f	ف
v	ڤ
q	ق
k	ك
g	گ
l	ل
ĺ	ل
m	م
n	ن
e	ه نه
h	ه
u	و
ū	وو
o	ۆ ئۆ
î,y	ی
ê	ئ ئێ

Diğer Çeviri Yazı İşaretleri

â : İnce a (a-e arası)	ā : Uzun a	ē : Uzun e	è : Kapalı e
î : İnce ı (ı-i arası)	ō : Uzun ö	w : çift dudak v'si	ć : Paletal c
ç : Paletal ç			

Hakem Değerlendirmesi	Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review	Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support	The author declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri	Avin Sami Arif
Author Details	¹ Salahaddin Üniversitesi, Erbil, Irak
	 0000-0001-9361-755X avin.sami@yahoo.com

Kaynakça | References

- Aksan, D. (1995). *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim* (Cilt 2). TDK Yayınları.
- Azîz, H. M. (1999). *Selîqey Zîmanewanî û Giriftekanî Zîmanî Kurdî*. Serdem Yayınları.
- Banguoğlu, T. (1974). *Türkçenin Grameri*. Baha Yayınları.
- Bayraktar, S. (2004). *Türk Dilinde İkilemelerin Yapı-Görev-Anlam Özellikleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı].
- Fettah, M. M. (1989). "Wişey Lêkdirawî Bestraw le Zîmanî Kurdîda", *Roşnbîrî Niwê*, 124, Bağdat, 142-150.
- Fexrî, N. (1983). "Cûte Wişey le Zîmanî Kurdîda", *Roşnbîrî Kurdî*, 3, Bağdat, 7-12.
- Feyzîzade, T. F. (2011). *Ferhengî Wişey Diwanekanî Zîmanî Kurdî*. Selahaddin Eyyubi Yayınları.
- Hatiboğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İkileme*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Inkelas, S., & Zoll, C. (2005). *Reduplication: Doubling in Morphology*. Cambridge University Press.
- Matthews, P. H. (1997). *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics*, Oxford University Press.
- Reşîd, M. (1977). "Derbarey Cûte Naw le Zîmanî Kurdîda", *Beyan*, 40-41, Bağdat, 32-38.
- Sivri, Ö. (2020). *Türkiye Türkçesi Ağzlarında İkilemeler*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı].
- Talebanî, M. R. (1977). "Listeyek Cûte Naw", *Beyan*, 42-43, Bağdat, 22-23.
- Topaloğlu, A. (1989). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ötüken Neşriyat.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. Multilingual Yayınları.

